

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ВРЕМЯ

КъМР-ни БАШЧЫСЫ

Юрий Коков кезиулю приём бардыргъанды

Быйыл июнда КъМР-ни Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтургъан Юрий Коковда энчи приёмда 20 адам болгъанды. Аланы тарыгуулары бла тилеклери асламысында жамаут эм дин организациланы ишлери, граждандлары уруну эркинликлерин эм сейирлерин къоруулау, къолайсыз

юйорлеге ырыскы болушлукъ берю, предпринимательликни айнытуу эмда инвестицияла келирча этиу бла байламлы эдиле.

Алагъа кере, профильли ведомстволарга эмда жержери самоуправлениания органларына тийишли буйрукъла берилгендиле.

Жылны башындан берю Юрий Коковда приёмда тюрлю-тюрлю соруулары, тилеклери, тарыгуулары бла да 142 адам болгъанды.

КъМР-ни Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтургъаны эмда Правительствоусуну пресс-службасы.

ПАРЛАМЕНТ

Къыйындарына - тийишли багъа

КъМР-ни Парламентини жаз башы сессиясыны ахыр жыйлыуунда төрели саугъалаула болгъандыла. Республиканы экономикасын, законлукъу эмда право низамны къоруулау, граждандарын институтлары, парламентаризмин айнытууга салгъан къыйындары ючюн республиканы граждандарыны уллу къаууму КъМР-ни Парламентини Сыйлы грамотасына эмда законла чыгарыуу органы спикерини Ыспас къагъатларына тийишли болгъандыла. Эсигизге салайык, бу саугъалау Парла-

ментни төртюнчю чакъырылууну ахыргы къуанчылы жумушду.

Тубешиуну ача, ол кюн а Парламентини юйоне 80-ден аслам адам чакъырылгъан эди, спикер Чеченланы Ануар алагъа ишчи борчларын бет жарыкълы толтургъанлары ючюн ыразылыгын айтханды. «Озгъан кезиу барыбызгъа да тынч болмагъанды, экономика къытлыккы болумунди ишлерге тошгенди. Болсада биз республиканы право базаны иглендирир ючюн къолдан келгенни этгенбиз. Къабарты-Малкъарда мамырлыкъ, тынчылыкъ,

ырахатлыкъ сакъланыр ючюн юрешгенбиз», - дегенди Чечен улу.

Аны айтханына кере, беш жылны ичинде депутатла 600 закону жарашдырып, къабыл кегендиле. «Ехтмленирча шартла кепдуле. Республикабыз айныуну жолундады, фахмулу жаш тёлу ёседи, жетишимлерибиз асламдыла. Парламентни энди чакъырылууну депутатлары республикабызны андан ары айныуна себеплик этрлер деп ышанам», - дегенди ол сезюнню ахырында.

(Ахыры 2-чи бетдеди).

КЪУУАНЧ

Ючюшер эгизчик туугъанды

КъМР-ни Саулукъ сакълау министрствосуну Перинатальни арасында бир жолгъа эки тишрью ючюшер эгиз тапхандыла. Биринчисинде ала барысы да жашчыкъладыла, экинчисинде уа бири кызчыкъды, экиси уа - жашла. Насылы анала Оксана Амшуква бла Людмила Бочковадыла. Людмиланы ары дери жашчыгъы бар эди. «Юч эгиз тууарыгъын билгенде, мен бек къоркъганма. Алай баш ием а къууанган эди. Сабийлени туталлыгъыбызгъа да ол ийнандыргъанды. Энди уа мен бек насыплыма. Эгизчикле тапчыкъла болгъанларына къууанам. Бизни врачларыбыз сау болсунла!»- дейди Людмила.

Врачла аналаны бла сабийлени саулыкъларына къорктуу болмагъанын билдиргендиле. Перинатальни арада эндиге дери да туугъан эдиле юч эгиз. Былтыр да аланы саулыкълары иги эди. Бу жумушда жетишим алай тынч берилмегенин да чертгендиле врачла. Нек дегенде къагъанакъланы барысыны да саулыкъларын сакълагъан бек къыйын болуучуду. Алай а арада бусагъатда болгъан диагностика база сабийни къалай айныгъаны бла тишривууну саулугун аны ауурлугуну ал кезиунде окъуна билирча онгланы къурайды. Андан сора да, Саулукъ сакълау министрство врачланы усталыкъларын ёсдюрюрге энчи эс буралды. Эгизчикле туугъаны уа

Перинатальный арагъа не заманда да энчи жумушду, нек дегенде ол хар кюннен тубеген зат тойюлду. Аны себепли врачла быллай кезиуде кеслерини сы-

науларын, билимлерин да бирге бютюн бек жыйышдырыргъа керекдиле.

КъМР-ни Саулукъ сакълау министрствосуну пресс-службасы.

Къабарты-Малкъар Республиканы Электроэнергия бла къорктуусуз жалчытуу жаны бла штабыны Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2012 жылда 30-чу январьда чыгъарылгъан 14-УГ номерли Указы бла къабыл кёрюлген къауумна тюрлениуле кийириуню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Электроэнергия бла къорктуусуз жалчытуу жаны бла штабыны Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны «Къабарты-Малкъар Республиканы Электроэнергия бла къорктуусуз жалчытуу жаны бла штабыны къауумун къабыл кёрюню юсюнден» 2012 жылда 30-чу январьда чыгъарылгъан 14-УГ номерли Указы бла къабыл кёрюлген къауумна быллай тюрлениуле кийирирге:

а) Штабны къауумна бу адамланы къошаргъа:
Балагов Б.Б. -Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш эмда жашау журтла-коммунальный миолк министрини орунбасары
Каблов Д.С.-Прохладный шахарда «Шахар электросетьле» ачык акционер обществу баш инженерни (ыразылыгъына кере)
Каров М.А.- «Кабалккомунэнерго» муниципал унитар предпрятияны директору (ыразылыгъына кере)

Ладан К.Н. - «Бир энергетика системаны системалы оператору» - «Север Кавказны республикаларыны эмда Ставрополь крайны энергосистемаларына регион диспетчер управлениасы» ачык акционер обществу филиалыны Къабарты-Малкъар Республикада электро-энергетиканы субъектлери бла байламлыкълыа жюрютоу жаны бла бёлкюнюнн таматасы (ыразылыгъына кере);

б) **Т.М.Кучменову** къуллугунан жангыдан быллай жазаргъа: «Къабарты-Малкъар Республиканы Энергетика эм тарифле жаны бла къырал комитетини председатели (Штабны башчысыны орунбасары);»;

в) **Э.А.Камарзаевни** къуллугунан жангыдан быллай жазаргъа: «Къабарты-Малкъар Республиканы Энергетика эм тарифле жаны бла къырал комитетини бёлкюнюнн таматасы (Штабны секретары);»;

г) Штабны къауумундан А.И.Докшукинни, В.П.Надгериевни, А.Ю.Тонконогну кетерирге.

2.Бу Указ анга къол салынган кюннен башлап кючюне киреди.
Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтургъан Ю. КОКОВ

Нальчик шахар, 2014 жылда 27-чи июнда, №139-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Инвестицияла жаны бла советни къауумун къабыл кёрюню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Инвестицияла жаны бла советни кёрнотолген къауумун къабыл кёрюрге.

2.«Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Инвестицияла жаны бла советни къауумун къабыл кёрюню юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2013 жылда 1-чи августда чыгъарылгъан 121-УГ номерли Указы ючюн тас эттенге санаргъа.

3.Бу Указ анга къол салынган кюннен башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтургъан Ю. КОКОВ

Нальчик шахар, 2014 жылда 27-чи июнда, №140-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Инвестицияла жаны бла советни къаууму 2-чи бетде басмаланады.

Къабарты-Малкъар Республиканы Наркотиклеге къажу комиссиясыны Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2014 жылда 30-чу апрельде чыгъарылгъан 101-УГ номерли Указы бла къабыл кёрюлген къауумна тюрлениуле кийириуню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Наркотиклеге къажу комиссиясыны Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны «Къабарты-Малкъар Республиканы Наркотиклеге къажу комиссиясыны юсюнден» 2014 жылда 30-чу апрельде чыгъарылгъан 101-УГ номерли Указы бла къабыл кёрюлген къауумна быллай тюрлениуле кийирирге: Жууагха тартылгъанлары терсликлерине жолукъдуруу жаны бла федеральны службаны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениасыны (УФСИН-ни) таматасы М.Х.Маржоховну къошаргъа, М.М.Теуважуховну кетерирге.

2.Бу Указ анга къол салынган кюннен башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтургъан Ю. КОКОВ

Нальчик шахар, 2014 жылда 27-чи июнда, №141-УГ

Къыйындарына - тийишли багъа

(Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди).

Ызы бла сауғалау башланганды. КъМР-ни Парламентини Сыйлы грамотасына тийишли болганлары араларында республиканы Контроль-эсеплеучо палатасыны келечилери, кюч структураланы къуллукчулары, билим беруи, саулукъ сакълау системалада ишлегенле, Парламентни депутатлары да бар эдиле. Законлары жарашдырыгъа эмда парламентаризми айнаытугъа салгъан къыйындары ючюн депутатла Сумайланы Ахмат, Адальби Тлеужев, Зайрат Шихалиева, Арсен Шумахов белгиленгендиле.

Парламентни Сыйлы грамотасы саулукъ сакълау айнаытугъа юлюшлерин къошканы ючюн «Нальчик» санаторийни къуллукчуусу Саубарланы Хусейге да берилгенди. Социальный сферада, культурада эмда журналистикада жетишимле болдурган бир къауум адам да сауғаланганды. Ол санда Элбрус районда халкыны социальный жумушларын толтурган араны бѐлюмюню таматасы Байсултанланы Фатимат, КъМР-ни Миллет библиотеказыны тамата библиографы Махмиланы Азиза, «Горанка» газетни бѐлюмюню таматасы Байсыланы Марзиев эмда «Черекские вести» газетни корреспондентни Азаматланы Зулфия да.

Физкультурада жетишимле болдурганла да белгиленмей къалмагъандыла. Тренерле-преподавательле Гелаяланы Малик эмда Гуртуланы

Аскербий да бардыла сауғаланганды араларында.

КъМР-де МВД-ны бѐлюмюню таматасы Уяналаны Руслан, урунуу ветераны Биджиланы Эдуард, Контроль-эсеплеучо палатаны тамата инспектору Трамланы Азиза уа Парламентни спикерини Ыспас къагытына тийишли болгъандыла.

Сочиде Олимпиада оюнланы хазырлауға эмда аны отуну Нальчикде эстафетасын къурауға къыйын салгъанла да унутулуп къалмагъандыла. Парламентни депутаты Темуккуланы Абдул-Хаким, «Къабарты-Малкъар»

Чеченланы Ануар бла Уяналаны Руслан.

телеканалны корреспондентни Ата-ланы Азвор эм башхала да ыспас, бюсюреу алгъандыла.

Спикерини Ыспас къагытына КъМР-ни Парламентинде Жаш тѐлю палатаны келечилери Ансуаланы Карина, Гузойланы Исмаиль, Жаппуланы Мусса да тийишли болгъандыла.

Тюбешуно ахырында сауғалангандыла Парламентни спикери эмда депутатла бла суратха тоушгендиле.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ПРАВИТЕЛЬСТВО

Сѐз экономиканы айнытыуға жангычылыкъны, транспортну эмда школ форманы юслеринден баргъанды

Биринчиден, сауутланы, окъланы, чачдырыуу затланы граждана кеслери ыразылыклары бла органлаға келтирип берирча ишни къурау жаны бла бегим сюзолгенди. КъМР-де ич ишле министрни орунбасары Залиханланы Къаншаубий адамладан сауутланы сатып алыу «2011-2015 жыллада КъМР-де аманлыкъ ишлени профилактикасын къурау юсюнден» программаны келеринде бардырылганын, анга 200 миллион сом бѐлюнюрюгюн да билдиргенди. «Алай бла республикада аманлыкъланы санын азайтырға, сауутланы законсуз жюрюкюно тохтатырға онг чыгъарыкъды», - дегенди.

Финансла министерство кесини боюна жаңы полномочиала алгъанды. Ведомствону башчысыны къуллугун толтурган Ирина Мишкова айтханга кѐре, министерство республикада къырал финанс контрольну бардырыкъды.

Жыйылыуда экономика бла байламлы бегимлени проекттерини улуу къаууму сюзолгенди. Министр Мускуланы Алий, биринчиден, «Бизнес-инкубатор» къырал казна учреждение къурау гъанын билдирип, жыйылганды тийишли бегим бла шагъарейлендиргенди. Ол Интеллектуал иелик жаны бла федеральный агентствону эмда КъМР-ни Правительствоосуну араларында бирге ишлеуно юсюнден келишимни проекти жарашдырылганын да билдиргенди. Анда Роспатент бла бирге ишлеуно баш жоллары белгиленгендиле, дегенди. Келишим инвестицияланы кѐбейтирге, инновация ишни тирилтирге, аллимлеге илму жангычылыкъла излерге эм табаргъа себеллик этеригине ышанганын айтханды.

«КъМР-де транспорт системаны айнытыуу» 2020 жылгъа дери кезиге жарашдырылган къырал программа да торлендиргенди. Транспорт эм жол молк министрни орунбасары Ул-башланы Ислам билдиргенге кѐре, ол республикалы бюджетге келиширча этилгенди эмда анда белгиленген ишлени тамамлауға ахча бѐлюу арт болжалгъа салынганды.

Правительствону членлери КъМР-

КъМР-ни Правительствоосуну Константин Храмов бардыр-гъан кезиуло жыйылыууда республиканы айнытыуу бла байламлы кѐп торлю жумуш-ла сюзолгендиле. Битеу да бирге 22 бегимни проектин кыралганды эм къабыл кѐр-юлгенди.

ни Къурулуш, жашау-журтла-коммунальный молк министрствосунда «Капитальный къурулуш жаны бла управление» къырал казна учреждение къурау юсюнден бегимни проектин да къабыл кѐргендиле. Министр Азвор Тутуков ол Къырал заказла беруи жаны бла комитет ишин тохтатханы бла байламлы къурау гъанын айтты, бу сферада ишни иглендирирге эмда республикалы программаланы толтурурларын жалчытырыгъына ышанганын билдиргенди.

Энтта Граждан обществовону институтлары бла байламлыкъла къурау эм миллетлени ишлери жаны бла управление къурау юсюнден ону да дурус кѐрюлгенди.

«КъМР-де 2017 жылгъа дери архив ишни айнытыуу» программасы да республиканы Архив службасыны таматасы Пшикан Семѐнов акъыл этгенден, бу ишни социальный магъаналылыкъын кючлендирирге себеллик этерикди. Анда тарых документлени, шартланы жыйынуу, аланы асырауу эмда хайырландыргъа беруино жорукълары шарт тохташдырылгандыла.

Жыйылыуда Къабарты-Малкъарда Культураны жылын белгилеуно планы да сюзолгенди. КъМР-ни Культура министрни Мухадин Кумахов анда белгиленген жумушла жылына башындан бери да бардырылып келгенлени айырып айтханды. Константин Храмов а, келир жыл Литератураны жылы болгъуан эсге салып, аны да планын кеч къалмай жарашдырыгъа буорганды.

Жангы окъуу жылдан башлап шолчула форма кийимле киерикдиле. Билим беруи, илму эмда жаш тѐ-

люно ишлери жаны бла министр Нина Емузова ангылатханыча, аллай жорукъ «Билим беруино юсюнден» федеральный эмда республикалы законлагъа тийишлиликде тохташдырылады. «КъМР-ни Правительствоосуну бегиминде тохташдырылган жорукъланы чеклерицен чыкъмай, хар школ да кесини энчи формасын сайларгъа эркинди», - дегенди ол.

Правительствону Председатели Константин Храмов а школ кийимлени республика кючю областладан алмай, кесинде чыгъарыу ючюн, къолдан келгени амазгъа кереклисин чертип айтханды. «Школ форма бла жалчытыр- ол уллу казакды. Аны себелли Промышленность эм сатыу алыу министрство ол бизни предпринятиларыбызда тамаманлырча мадарла этерге тийишлиди», - дегенди.

КъМР-ни Правительствоосуну къаууму торлендирилгени бла байламлы бир-бир министрстволаны структуралары, республикалы комиссияла да жангырылгандыла. Ол санда Табийгъат байлыкълары болган жерлени ачыкълау, Эл молккени къолайлыкъларын иглендириуу жаны бла эмда башха комиссияла да.

Кенгешде башха бегимлени проектири да сюзолуп къабыл кѐрюлгендиле.

Ахырында баш федеральный инспектор Алексей Вербицкий бу кюнде РФ-ни Президентини Север-Кавказ федеральный округда толу эркинликке келечиси Сергей Меликов бла селектор кенгеш болганын билдиргенди. Анда республикаланы толтуруучу власть органларыны ишлери бла байламлы этилминген эсгертилеуе бла шагъарей этгенди. Дагъыда ол Украинадан къачып келгенлеге республикада жарыкъ тюбегенлерин, бек иги болумла да къурагъанларын айтты, аны ючюн жууаллы оюнуулагъа ыспас этгенди.

Константин Храмов урушдан къачып келген адамланы жумушларына къорчанла шѐндо республиканы бюджетинден этилдиле, алай ала къайтарылыкъдыла, деп ангылатханды.

АБДУЛЛАХЛАНЫ Фатима.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2014 жылда 27-чи июнда чыгъарылган 140-УГ номерли Указы бла къабыл кѐрюлгенди

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Инвестицияла жаны бла советни КЪ А У У М У

Коков Ю.А. - Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтурган (Советни председатели)

Чеченланы А.А. - Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели (Советни председателини орунбасары, ыразылыгына кѐре)

Храмов К.К. - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоосуну Председатели (Советни председателини орунбасары)

Альтудов Ю.К. - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоосуну Председателини биринчи орунбасары (Советни председателини орунбасары)

Ажахов К.М. - чекленген жууаплылыкъ болган «Бум-Банк» коммерциялы банк обществовону правленини председатели, Къабарты-Малкъар Республиканы Коммерциялы организацияларыны союзуно председатели («Нальчик» бизнес клуб) (ыразылыгына кѐре)

Ашинов С.А. - Къырал ырыкъыгъа ону эту жаны бла федеральный агентствону Къабарты-Малкъар Республикада Жер-жерли управлениясыны таматасы (ыразылыгына кѐре)

Жемукъов А.М. - Къырал регистрация, кадастр эм картография жаны бла федеральный службаны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны таматасы (ыразылыгына кѐре)

Керфов М.А. - Федеральный налог службаны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны таматасы (ыразылыгына кѐре)

Кладько И.Е. - Къабарты-Малкъар Республиканы промышленность эм сатыу-алыу министрни

Кузнецов В.М. - «Кавказкабель» кабель завод» ачыкъ акционер обществовону Къабарты-Малкъарда регион филиалыны директору (ыразылыгына кѐре)

Мишкова И.В. - Къабарты-Малкъар Республиканы финансла министрни къуллугун толтурган

Мускуланы А.Т. - Къабарты-Малкъар Республиканы экономиканы айнытыуу министрни (Советни секретары)

Рыжиков А.В. - «Москваны индустриалы банкы» ачыкъ акционер обществовону Нальчик шахарда филиалыны оюнуучусу (ыразылыгына кѐре)

Таов П.К. - Къабарты-Малкъар Республикада Предпринимательни эркинликлери жаны бла уполномоченный (ыразылыгына кѐре)

Тутуков А.М. - Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш эмда жашау журтла-коммунальный молк министрни

Урусбиев Х.Х. - «Сбербанк России» ачыкъ акционер обществовону Къабарты-Малкъарда 8631-чи номерли бѐлюмюню таматасы (ыразылыгына кѐре)

Хажуев В.Ш. - Къабарты-Малкъар Республикада Промышленниклени бла предпринимательни союзуно башчысы (ыразылыгына кѐре)

Чочайланы А.М. - «Къабарты-Малкъар Республиканы инвестицияла эмда айныуу жаны бла агентствосу» ачыкъ акционер обществовону генеральный директору (ыразылыгына кѐре)

Шахмурадов М.М. - Къабарты-Малкъар Республиканы эл молк министрни

Эндрейланы Б.А. - чекленген жууаплылыкъ болган «Нальчик» банк обществовону правленини председатели, Къабарты-Малкъар Республиканы Банкларыны бла страховщиклерины ассоциациясыны президенти (ыразылыгына кѐре)

Беларусьну

Беларусьну къоруулагъанлагъа - майдалла

Бюгюн Нальчикни Культура фондунда, Беларуссияны азатлау кюноне жораланып, къуанчылы тюбешу болукъду. Аны кезиуноде бизни къыркъ тюбешубизге Александр Лукашенко онуу бла чыгъарылган «Беларусь республика немис-фашистледен къорууланганы 70 жыл тогъанына» деген майдалла берилдикиле.

Ала Улуу Ата журт урушун кезиуноде къарындаш республиканы душмандан азатлау операциягъа къатышхан аскерчиледиле, партизанладыла, сабий концлагерьлени тутмаклары болганладыла.

Жыйылыуда, андан сора да, аскер кереклени, кийимлени, фронтдан къагъатланы бла суратланы кѐрмочлери къураулыкъды. Жаш адамла уа сахна оюн кѐргозторюкдюле, урушха аталган назмуланы окурдукъдыла, аны жигитлерины юслеринден жырларыкъдыла. Беларусьну миллет «Колорит» ансамбли да ол жылланы жырларын, чыгъармаларын айтырыкъды.

Марина ГЕДГАФОВА.

КЁРМЮЧ

КЪМР-ни культура министри Мухадин Кумахов кёрмючню ачады.

Бу кюнледе Суратлау искусстволаны музейинде «Советская молодёжь» газетни фотокорреспондентлерини ишлеринден куралган «Три четверти века в чёрно – белом формате» деген кёрмючю ачылганды. Жюз бла элли беш сурат бизге, озган ёмюрню 60 – чы жылларыннан башлап, бюгонлюкге дери республикабызны тарыхыны, белгили спортчуланы хорламларны, жашаудан алынган жарык эмда мудах кезиулени юсонден хапарлайдыла. Мындагы портретле бла пейзажла да тартадыла алларына, сурат алганыны энчи хатларын ачыкылай.

Жашауну хар жанын ачыкылаган суратла

Бу кёрмюч «Советская молодёжь» газетни 75 – жыллык юбилейине аталган жарык мероприятиядан бириди. Мында башка- башка жыллада изданида ишлеген сурат алычуланы ишлери кёргозюлюндедиле. Окъуучула быланы атларын уста биледиле. Эткар Шпанагель 60 – чы жылладан 1994 жылгъа дери ишлегенди мында. Энди уа Германиягъа кечгенди. Артур Вологиров 1990 жылдан башлап изданины штатында он жыл ишлегенди. Ол бусагъатда Москвада жашагъанлыкъгъа, аламат суратларын мында бюгон да басмалайды. Евгений Каюдинни, Татьяна Свириденкону, Элина Караеваны, Гольнара Чомаеваны магъаналы ишлерине да энчи эс буручады.

Бирде окъуучугъа тегерекдеги жашауну сурат сёз бла айтылгъандан эсе ачыгырак баамлап къояргъа болады. Ол себепден фотоаппарат фахмулу, чыгъарма-

суратха алганды. Аны «Трансформация» сериясындан бир къауум иши къарачуно сейирге къалдырадыла. Свириденкону, Караеваны, Чомаеваны чыгъармаларында энчи тишируу хат эсленеди. Алары къайсысында да, бийик профессионалдыктан сора

къарай, кеп затны юсонден сагъыш этерчады. Сау болугъуз, газетни атын да тюрлендирмей, къыйын ишигизге кертичлей къалганыгъыз ючюн, - дегенди Мухадин Лялушеви.

«Советская молодёжь» газетте ариу сёзле Культура фонду та-

чылыкъ жаны бла билимли, чынты журналистни къолунда болургъа кереги жакъды. Кёлле газет номер биркюнлюкдю, аны тамбла унутуп къоядыла, дейдиле. Аны алай болмагъанына кёрмючде ишле шагъатлыкъ этедиле. Басмаланган суратла тарыхны, аны айныу жолун ачыкылап, ёмюрлеге сакълайдыла.

Шпанагельни «Консервный заводну ишчиси», «Ийнек саууучу къыз», «Базар», «Къый къыркъычула» дегенча суратларына къарай, озган ёмюрню хаусын сезгенча болады. Вологиров а Алина Кабаеваны, Мария Кучинаны, Фёдор Емельяненко, Мария Шарарованы эм башка айтылгъы спортчуларыбызны хорламларын

да, бир аламат жумушакълыкъны чертип айтырчады. Каюдинни суратларында уа шахарыбызны, къоншу республикаларыбызны да сейир табийгъатын, башка жашау болумлары да керебиз.

Аны юсонден КЪМР-ни культура министри Мухадин Кумахов да айтханды. Ол, биринчиден, отуз жылны ичинде газетте баш редакторлыкъ этген Мухамед Кардановну, коллективни да, юбилейлери бла алгышлап, изданины не заманда да жашаугъа кесини энчи кёз къарамы болгъанын белгилегенди.

- Мындагы суратлада биз республикабызны тарыхын, табийгъатын, адамларын керебиз. Алагъа

матасы Владимир Вороков, Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетни таматасын орунбасары Гылыпланы Ахмат эм башкала да айтхандыла. Биз да, коллегаларыбызны жарык юбилейлери бла энтта да бир кере алгышлап, чыгъармачылыкъ жолларында жетишимле тежейбиз.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат. Суратланы ХОЛАЛАНЫ Марзият алганды.

Шимал Кавказ кюн сайын

Севастополь орамда - байрам

Ростов областьда Новочеркасск шахарда, 36 жыл озгандан сора, жангыдан Севастополь орамны байрамлау башланганды. Шахарны администрациясыны информация политика эм ишлени къурау жаны бла ёлюмюно таматасы Татьяна Лобода айтханына кере, мындагы юйледен бирини ал бетинде Кърымны Россейге къошулганыны эм Севастопольну азатланганыны 70-жыллыгына аталып, эзде тутууну къангасы орнатылганды. -Аны бла байламлы бизде Севастополь деген орам барды, ол байрамны да бу орамда бардыра турургъа деп, оноу этилгенди. Байрамгъа шахарчуланы, Улуу Ата журт урушун ветеранларын чакъыргандыла, ёлюмюз полк деген акция бардырылганды. Биреулен Севастопольну азатлаугъа къатышхан жуукъ адамыны суратын алып келгенди, ол арта Новочеркасскде жашап турганды,-дегенди Лобода.

Ростов областьда мирзеу оруу къыстау барады

Ростов областны черчилкеде урунганлары шёндюге дери биринчи миллион тонна мирзеуну жыйгандыла. Аны юсонден журналистлеге регионну эл молкюню эм аш-азыкъны министри Константин Рачаловский билдиргенди. Аны айтханына кере, тирлик жыйуу ишле кюч ала барадыла. 2-чи июльга дери 323 минг гектарны тирлиги жыйылганды. Ол битеу къылкылы битимлен 12 процентиди. Хар гектардан 31,7 центнер мирзеу жыйылганды, битеу да – 1 миллион 25 минг тонна. Тирлик жыйууну артыкъда областны ЮГ эм Восток зоналарыны молкери тирри бардырадыла. «Алада 123 минг эм 77 минг гектарланы органдыла эм уугандыла», - дегенди Рачаловский.

Къзакъкъ дружинала къураладыла

Краснодар крайны шахарларында бла элдеринде право нызамны 1500-ден аслам къзакъ да сакъларгъа хазырды, ала кеси ыразылыклары бла къуралган дружиналаны членлеридиле. Алагъа командирлени сайлау амал бла саллыкъдыла, къзакълы жамаутланы район жыйылуларында сюзюп, старейшинала эм полиция бла да келишип, деп билдиргенди ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине ол жерли къзакълы аскерни атаманы орунбасары Валерий Ефремов.

Къзакълы дружиналагъа башчылыкъланы бек иги адамларыбыз этеркидиле, дегенди ол. «Гражданланы жамаут нызамны къоруулаугъа къатышуларыны юсонден» Федеральный закон 2-чи июльдан башлап жашауда бардырылганы дружинниклеге онг бередиле полициясыз окъуна патруль ишлени бардырырга, жаланда жаралы этип къоярыкъ сауутну журютюрге эм аны адамланы жашауларына керти къоркъуу болгъанда хайырланырга.

Урушда жоюлгъан эки солдат къарындаш къабырда асыралганды

Къарачай-Черкес Республикада эки совет солдатны ёлюклерин – Кавказда ауушланы къоруулау аскерчилени - республиканы чыранларыны бирини къабыргасында тапхандыла. Аскерчиле Михаил Яичникову бла Андрей Мигуляны ёлюклерини «Барс» деген, излеуле бардырган, республикалы отрядны членлери тапхандыла, аланы Кавказны ауушларын къоруулау анланы Орджоникидзевск посёлкада къарындаш къабырлада асырагандыла. Грузияда эм Украинада туугъан ол аскерчиле 1942 жылда Марух аушуда урушун кезиунде ёлгендиле эм 70 жылдан аслам заманны хапарсыз тас болгъанлагъа саналып тургандыла.

Къарачай-Черкесни башчысы Темрезланы Рашид, бу ишни бардырганлагъа, ахыр ёлген солдат асыралгынчы уруш бошанганына саналмайды, дегенди.

Иорданияда тургъан сириячы юйюрлеге Чечен болушлукъ этерикди

Регионну Ахмат Хажы Кадыров атлы жамаут фонду Иорданияда жашап тургъан 174 сириячы юйюрле болушлукъ этерикди. Аны юсонден Чечени башчысы Рамзан Кадыров социальный сетъледе кесини официальный бетинде билдиргенди.

-Болушлукъланы сириячы юйюрле, андан сора да, Дагыстандан, Ингушетиядан эм Къарачай-Черкесден Иорданияда жашап тургъан 60 юйюр аллыкъдыла,-дегенди ол. Аны айтханына кере, фонду президенти Аймани Кадырова сириячы къачхынчылагъа болушлукъ этиуню экинчи жыл да бардырырга деп, оноу этгенди. Болушлукъ арендага алынган жашу журтла ючюн тебеуленни жабаргъа, къачхынчылагъа бек керек болгъан затланы – аш-азыкъны, башка товарланы сатып алырга деп бериледи.

Аякъ кийимлени коллекциясы

Шимал осетиячы Тамара Мамукаева Россейде сувенир аякъ кийимлени бек уллу коллекциясын жыйганды. Анда 500 чаклы бир экспонат барды.

-Бу ишни мен КПСС-ни область комитетинде ишлеген кезиунде башлагъан эдим. Жашла барысы да тотюнчюле эдиле, аны ючюн мен алагъа «сапожникле» деп атаган эдим. 8-чи мартда ала манга гюлле бла бирге эр киши фарфор чурукъ да берген эдиле. Мен, ол саутаны жаратмай, ачыулап, мюйюшке атып кыйгъан эдим. Экинчи жыл да аллай сауны бердиле манга, сора мен чурукъланы жыргъа келгендим.

Туфиле, чурукъчулка, батильонла, гаушла, босоножкала, вьетнамкала, керамикадан, фарфордан, мияладан, агъачдан ишленген чурукъчулка. Тамараны хрустальдан этилген 30 турлю туфличкери да бардыла. Золушканы юсонден жомакъдана.

ЖАШ ТЁЛЮ ОРГАНИЗАЦИЯЛАДА

Эсепле чыгарылгъандыла, саугъала юлешингендиле

Озган орта кюн «Единая Россия» Битеуроссей политика партияны Къабарты-Малкъарда регион бёлюмюне бир заманда да болмаганча кёп жаш адам жыйылган эди. Ол да бошдан туюл эди: «Молодая гвардия» жамауат организацияны регион штабы жылны биринчи жарымында этген ишлерини эсеплерин чыгарганды, келир заманга да борчла белгилегенди.

Жыйылыуға КъМР-ни Парламентини Председателини орунбасары, «Единая Россияны» регион бёлюмюню секретарыни орунбасары Татьяна Саенко, республиканы Парламентини Жаш тёлуюню, жамауат биригиулени эмда асламлы информация органдары ишлери жаны бла комитетини председатели, «Единая Россия» фракцияны таматасыни орунбасары Татьяна Хашхожева да къатышхандыла.

Жаш гвардиячыла тамамлагъан ишле бла уа аланы башчылары Беслан Назранов шагъырей этгенди. Ол озган заман алагъа жетишимли болгъанын, республикалы штаб беш алчы къауумну тизмесине тюшгенин, регион штабланы араларында уа биринчи жерге тийишли болгъанын да айырып айтханды.

Ол 14-чю сентябрьде КъМР-ни Парламентини бешинчи чакъырлыууна депутатланы айырыула бардырылгъанларын, «Единая Россияны» ке-

Ары Жаш тёлю палатаны төрт члени да тюшгенин ёхтемленип айтханды.

Андан сора Беслан Назранов жаш тёлю организация тамамлагъан ишлени юслеринден айтханды, сегиз федеральный программаны жашауда барды-

ская инициатива» деген Битеуроссей конкурса болдурулгъан хорламны санагъанды.

Татьяна Саенко, жаш адамланы ишлерине ыразылыгын билдире: «Сиз партияны бир къанатысыз, анга тутучулукъ этесиз. Сизни граждан кёз къарамыгъыз, жамауат ишге тири узалгъаныгъыз эмда бек башы уа-төгерекеде бола тургъан ишлеге уллу кёллю болмагъаныгъыз артыкъда бек къуандырады», - дегенди.

Андан сора жаш тёлю политиканы жашауда бардырууға уллу къошумчулукъ этгенле «Единая Россия» партияны регион бёлюмюню Ыспас грамоталары бла саугъалангандыла. Алагъа битеу да онеки адам тийишли болгъанды. Аланы алгъышлай, Татьяна Хашхожева ала мындан ары да былай тири ишлеселе, андан да уллу хурметге тийишли боллукъларын чертгенди. Жаш тёлю организацияны келечилери КъМР-ни Парламентини депутатларына кандидатланы тизмесине биринчи кере киргенлерин айтып, аны ючюн да алгъышлагъанды эм Ыспас этгенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият. СУРАТДА: (онгдан солгъа) Татьяна Хашхожева бла Геккиланы Диана.

лечилери кандидатланы республикалы тизмесине кийиргенлерин эсге салгъанды.

рыгъа къатышханын белгилегенди. Бек уллу жетишимден бирине уа «Моя законотворче-

Акция

Махтаулу атлам

Бахсан районда, «Единая Россия» политика партияны эм «Молодая гвардияны» жер-жерли бёлюмлери къурап, спорт акция ётгенди.

Физкультура зарядкагъа жюзге жуукъ жаш адам къатышхандыла. «Бизни мурагыбыз - ёсе келген тёлуюни спорт бла кюреширге кёллендирип кыймай, ала саулукълу жашау бардырырча этерге», - дегенди «Жаш гвардияны» бёлюмюню башчысы Юлия Кочесокова. Аны оюмуна кёре, быллай ишле жашланы бла къызланы жайда бош заманларын хайырлы ётдюрюрге себеплик этерикдиле.

Лера АБАЗОВА.
Бахсан районну администрациясыны пресс-службасы.

Тазалау

Табийгъатыбызны къалауурлары

Урван районну Кахун элинде кир-кипчик тургъан 3,5 гектар жерден 24 минг тонна багуш чыгарылгъанды. Бююнлюкде алайы жабылыпды, жангыртыу ишле бардырыладыла.

Планнга кёре, жангы объекте ол бир ыйыккыне неда он кюнню ичинде жыйылгъанды, сора ол кир-кипчикни айыруу энчи заводда этиликди. Аны къурулушча 400 квадрат метр жер бёлюнгенди, тюбюне бетон къуулюккъу, къабыргалары уа фундамент блокладан къаланырыкъдыла, төгерге да темир чыпынла бла жабылгъанды. Къурулушчула айтханнга кёре, ала бу ишлени жуукъ заманда боша-рыкъдыла.

Районну башчысы Азамат Кошеев бу проектни бек магъаналыгъа санайды. Аны хайырлылыгъына кёре уа, жер-жерли властыла районну экология болумун игилендириуню андан ары къалай бардырылгъанын юсюнден оноула этерикдиле, деп билдиргендиле районну администрациясыны пресс-службасындан.

Бизни корр.

Сопу

Унутулмазлыкъ жолоучулукъ

«Справедливая Россия» политика партияны регион бёлюму Урван районну Урунуу эм социальный айнитыу управлениясы бла бирге ёксюз сабийлени Кисловодск шахаргъа бла дельфинарийге злтгендиле.

Жашчыкъла бла къызчыкъла топла бла ойнагъан, суратла ишлеген, бирча секирген къара тенгизден дельфинлеге, долай жаныуарчыкълагъа къарап, зауукълукъ алгъандыла. Ала кеслери арта бу жолоучулукъну унутулмазлыкъларын, аны юсюнден шубъларына да айтырылгъанын билдиргендиле.

Римма СОКУРОВА.
Урван районну администрациясыны пресс-службасы.

ЭСГЕ ТЮШЮРЮУ

Россейни белгили космонавтыны деменгили назысы

Бу кюнледе чувашлы космонавт, Совет Союзну Жигити, генерал майор Андриан Николаев ауушханлы тамам он жыл толгъанды. Ол аламгъа учханладан ючюнчюю эм орбитада скафандрсыз ишлеген биринчи космонавты.

Николаев 1929 жылда туугъанды. Мариинско – Посадский лесотехника техникумну, Черниговну авиационный училищесин, Н. Е. Жуковский атлы военно – воздушный инженерный академияны тауусханды. Космонавтланы биринчи къауумунданды. 1962 жылда «Восток – 3» эм 1970 жылда «Союз – 9» корабльде аламгъа да эки кере чыкъгъанды. 1968 - 1974 жыллада Ю. А. Гагарин атлы космонавтла хазырлагъан араны таматасыны орунбасары, РСФСР – ни Баш Советини депутаты да болгъанды. 1981 жылда бу жаны бла илму – излем тинтиулери ючюн Николаевге СССР-ни Кырал саугъасын бергендиле. 1994 жылдан башлап, РФ – ни Кырал Думасыны Мандат комиссиясыны аппаратында эди.

Кесини сейир оюмларын ол «Встретимся на орбите», «Космос – дорога без конца», «При-

тяжение Земли» деген китапларында ачыкълагъанды. Юй бийчеси Валентина Терешкова бла онсегиз жыл жашагъанды. Атасы, анасы да космонавтла болгъан жер башында биринчи сабий аланы къызлары Еленады.

Андриан Григорьевич къаралыбызны кёп шахарында болгъанды. Ол санда Къабарты – Малкъаргъа да. Правительство юйюню жанында, бусагъатда Къулийланы Кыайсын

атлы Малкъар къырал драма театры аллында Космонавтланы аллеясында Николаев 1972 жылда назы терек орнатханды. Ол Нальчик шахарны Сыйлы гражданинди.

Бу кюнледе Чувашда, Андриан Николаевни хурметине аталып, кёп мероприятияла къураладыла. Бизде да, поэт Беппайланы Муталипни башламчылыгъы бла, бу терек бахчада тюбеши болгъанды. Малкъар театры актёрлары, культурада ишле-

генле, журналистле да, алайгъа жыйылып, космонавтын юсюнден сёлешгендиле, суратха да тюшгендиле.

Не десек да, Россейни айтхылыкъ улланларын, ала этген жигитлики эсибизге тюшюрсек, кесибизни быллай уллу, бай тарыхлы къыралны жамауаты болгъаныбыз бла ёхтемленебиз.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат. Суратны ХОЛАЛАНЫ Марзият алгъанды.

МАГЪАНАЛЫ ТЕМА

«Сабий юйле керекли болмагъан кезиу келлигин мен бек сакълайма»

–Марита Анатольевна, шен-дюго болум, алгъын жылла бла тентештиргенде, кепге да мажлады. Иги торлеуилени сылтау неведи?

–Бусагъатда бизде турган элли эки сабийден отуз бири къолайсыз юйорлендиле. Аланы аталары-аналары ахчалары болмагъаны себепли, заявление жазып, балаларын бир къауум заманга бизде къоядыла. Ала, иш тапханлай, халлары игирек болганлай, келип, сабийлерин юйлерине алыргъа эркиндиле.

Былайда бир затны энчи белгилерге сюеме. Жарсыгъа, аллай ата-аналаны араларында ичгичиле бла наркоманла бардыла. Ала

Нальчик шахарда Сабийни юйю токъсан адамга деп ишленген эди. Арт жыллада мында сексен баладан аз болмагъанды, быйыл а-жаланда элли эки. Атылган сабийлени саны азайгъаны бек къуандырады. Ол не бла байламлыды? Аны юсюнден биз бу учрежденианы баш врачаны къуллугъун болжаллы халда толтурганы М.А.Крымукова бла ушакъ этгенбиз.

къагъанакъны излейди. Аны осде тутуп, ичгичи эм наркоман ата-анала алгъадан окуна сабийлерин къыралгъа ышанып къойсала игиди.

Бусагъатда бизни учрежденияда турган ёксозлени эм къарарга адамлары болмагъан сабийлени саны жыйырма бла бирди. Аланы кёбюсюно саулыклары иги туюлюдо. Насыпха, бир-бирде огурулу адамла инвалид сабийлени да кеслерине жаш, къыз этип аладыла.

–Сизде балачыкъла тёрт жылларына дери турадыла, артада уа къайры тошедиле?

–Тёрт жылларына дери асламысын жангы юйорле аладыла. Арт жыллада бу огурулу ишге келленгенлени саны кёпден-кёп болуп барады. Аны хайырындан мекамбызда бир къауум отуола эркин болгандыла. Жуюукъ заманда штатыбызны сакъларча эм ала бла хайырланарча рақдан къыйын ауругъан сабийлерге деп хоспис ачылыкды.

–Атасыз-анасыз къырал уч-

реждениада ёсоу сабийни психикасына къыуу саламыды?

–Салады. Бусагъатда бизде бир группада он сабийден кеп болмайды. Бассейн, физиотерапия кабинет, релаксация зал, оюнлагъа отуола бардыла, алай бизде турганла юйорледе ёстенле айнамайдыла. Логопедбиз къаты ишленликте, тил байлыклары жокъду. Ол бек сейирлик шартды: анасындан айрылган бала кереклисича ёсмейди, анга специлистле не иги къарасала да. Аны себепли бусагъатда битеу дуняда, ол санда Россейде да, интернатланы жабыу политика бардырылады.

Россейни бай регионларында сабий алып ёсдоргенлеге бийик хакъ теленеди. Бизни республикада да быллай сууап ишге келленгенле кёбюгендиле. Бирле: «Иги аталана сабийлерин атарыкъ туюлюдо, аладан туугъанла уа кеслерине ушарыкъдыла», дейдиле. Ол оюм тюз туюлюдо. Жашауда керебиз: бек ахшы ата-аналаны сабийлери да бир-бирде, терс жолгъа туруп, жоюлуп кетедиле, артыкъ ариу къылыклары болмагъанланы балалары уа низамлыла болуп да къаладыла.

Мен кесим Сабий юйде ишленликте, быллай учрежденияла къагъа керекли болмагъан заман келсе сюеме. Алай шендю ичгичи эм наркоман ата-аналаны айтмай къойсакъ да, жарлы юйорледен сабийлерге болушлукъ керекди.

Алгъаракъда бизге бир къызчыкъны келтиргендиле, ол эки ыйыкъны ичинде, гыржын бла аудан сора, башха зат ашаргъа унамагъанды. Нек? Юйюнде, аладан сора, башха аш жюрюмегенди. Бусагъатда, бизни азгыбызгъа юйренип, хар нени да ашайды.

Алай къарынлары тойгъанлыкъла, бу сабийле барысы да стресс сынагъанлай турадыла. Алмилени айтханларына кёре, баланы жюреги жаланда анасыны къатында тынчады. Тууулган сабий жилияса, ол къоюнун алыгъанлай, шошайып къалады. Бизде ёстенле уа кёрмеген аналарын ююсеп жашайдыла.

Мен, группага кирип, бир сабийни къоюнума алсам, жарым сагъат тепмей олтурсам, сабий да къымьлдамайды, нек дегенде ала къайда да ана жылынуу излейдиле. Не сейир, бизде ёстенлени юйретиючлеге, нянечкалагъа жюреклерин ийлешмейди, ала жууукъ адамла болмагъанларын алыгъагъан этгене. Ызларындан жиялайдыла. Къолайсыз, ичгичи неда наркоман анала мында къагъанакъларын къойган кезиуде уа балаланы къычырыклары кёрге жетеди.

–Къартлыгъында къарарга адам болсун деп кеслерине къайгырып угъай, бир жарлы балагъа болушайым деп келгенле боломыдыла?

–Хау, боладыла. Бу кюнледе бир юйор туберкулёздан ауругъан сабийни алыгъанды. Ала алыгъадыла аны багып туурга кереклиги, болсада саусыз сабийге жюректери ауругъанды.

... Бу ушакъдан сора биз, группага барып, сабийле бла танышхан эдик. Анда Дауну синдрому бла да бар эдиле. Озгъан ёмюрледе акъылдан кем болуп туугъанлагъа аслам аз бурулгъанды. «Телис болмагъан эл кюрур»,- деген сёз да жюрюйдю. Баям, ата-бабаларыбыз бизден эсе акъыллыракъ, халалыракъ болур эдиле.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.
Суратла авторнудула.

Балачыкъла бассейнде сюйюп жууунадыла.

балаларын кёрюрге келмейдиле. Заявлениларында жазылгъан заман озса, аланы юйлерине алыгъанлыкъга, кереклисича къарамайдыла, сора, эрте-кеч болса да, аталык-аналык эркинликлери сыйырылады, сабий да интернатха тошеди. Ол ата-анала, борчларын

толтуралмазлыкъларын билип, заманында къагъытла хазырлап, сабийни толусунлай къыралгъа берип къойсала, айхай да, аны иги юйорге тиошер онгу боллукъ эди. Бизни республикада сабий алыргъа сюйгенлени тизмелери бек узунду, алай аланы асламысы

Медицина

Миокардны инфарктындан ёлгенле Россейде бек кёпдюле. Официальный статистика айтханнга кёре окуна, бу ауруудан саусузланы хар ююнчюсо кетеди дунядан.

«Общественное мнение» деген фонд бардыргъан битеуроссей соруюну резултатларына кёре, респондентлени 53 проценти инфарктын белгилерин билмейдиле, 67 проценти саусузгъа биринчи болушлукъ эталмайдыла, 85 проценти уа андан багъууну бюгонгго амалларын билмейдиле.

Сорууну эсперини юслеринден Эндоваскулярный хирургияны эм лучевое диагностиканы Новосибирскде илму-излем институтуну академик Е.Н. Мешалкин атлы араны башчысы, медицина илмуланы доктору, профессор Александр Осиев айтады.

Къарыусуз звено –Александр Григорьевич, биз инфарктын юсюнден бек аз билебиз, андан ёлгенле уа бек кёпдюле. Бу эки шарт бир бирлери бла байламыдыла?

–Россейде медицинаны кеп сёгедиле, асламысында ол тюздю, алай инфарктдан ёлгенлени кеплюго жаланда аны терсигинден туюлюдо. Ишни башы былайда россейли проблемадады – адамла борбайларына тезюп, чыдан турадыла, ауруу кеси алына кетер эсе уа деп сакълайдыла. Андан сора да, адамланы кёбюсю инфарктын жаланда жюрек ауруугъа санайдыла. Алай ол тюз туюлюдо. Инфаркт чыгъардан алгъа кёкюркени ичинде бек уллу ачытыу сезиледи. Ол а билекге, аркъагъа, къарыннга ётеди, та-

Инфарктха къажау юрешде битеу амалла да игидиле

макъда бир зат тыгъылгъанча кёрюнеди. Нитроглицерин ичсегиз, ачытханы кетерге керекди. Ол кетмей эсе уа, «терк болушлукъну мычмай чакъырыгъыз».

Былай статистика барды: къаты инфарктлары болган пациентлени жарымындан асламысы терк болушлукъ алмагъанлары ючюн юйлеринде ёлюп къаладыла. Инфарктдан ауруп башлагъан адамланы асламысы стационарда Москвада окуна 20 сагъат озгъандан сора тошедиле – алагъа «терк болушлукъну» чакъырмай кеп турадыла. Саусузну больницагъа терк элтселе уа, инфарктдан багъуу адамны жанын сакъларгъа бек болушады.

–Саусузгъа врачла келгинчи къалай болушургъа боллукъду?

–Жюрекни тохтап къауууну биринчи сылтауу-инфарктыды. Инфаркт чыкъгъанлай, жюрек – ёпке реанимация этилирге керекди, башхача айтханда, адамны солуу айландырууну къайтарыргъа эм жюрекке массаж этерге тийишлиди. Бу амалла биринчи минутлада этилирге керекди. Алай бла уа врачла жетгинчи ёлгенлени 10 процентге жууугъун ёлюмден къутулургъа боладыла.

–Ачыкълангъанча, россейлини 67 проценти къалай болушургъа боллукъун билмейди.

–Аланы окутургъа керекди. Тыш къырралда полициячылары эм пожарниклени энчи курслада окутадыла. Къутхаруу ишлеге кеслери юйренирге сюй-

ген башха адамла да кепдюле. Бу торлюо итинуюно хайырындан пациентлени кёллери ёлюмден къутуладыла.

Къутхарууну мадарлары –Пациентни больницада къутхарыла деп ышанылулукъ бармыды?

–Алгъын заманлада стационарда саусузланы жарымындан асламысы ёлюп къала эдиле. Бу ауруудан багъууда биринчи реанимация 60-чы жыллада дефриллятор чыкъгъан заманда болган эди. Тохтап къалган жюрекни аны болушлукъу бла жангыдан ишлетирге болады. Алай бла уа ёлюм 20 процентге азайгъанды. Экинчи уллу магъаналы иш а тромболлизисни чыгъууу бла келгенди. Аны уа бек биринчи болуп бизни кардиолог Евгений Иванович Чазов синдиргенди. Ол саусузну жюрегине баргъан базыкъ къан тамырларына къан хурттакны эритуючо дарманы къуйгъанды. Ол инфарктын айныуну тохтадады. Тромболлизис ёлюмню дагыда эки кереге азайтханды.

Ююнчюно революция уа 80-чи жылланы ахырында болгъанды. Врачла бузугъан къан тамыргъа энчи конструкцияны – стентни – салыргъа юйренгендиле. Ол а къан тамырны ичинден къан хурттакны кетерирге болушады. Бююнлюкде Европада кезиунде стентирование этилген саусузланы араларында ёлюм 2,7-8 процентге азайгъанды, аны

бла бирге уа жюрекни ишлеую толусунлай сакъланады. Адам инвалид болмай къалады.

–Стентированианы хар адамга да этерге боломыды?

–Саулай алып айтханда, ол иш регионлада торлюо-торлюо даражадады. Мен Тюменьде ишлеп турганма, бу технологияны биз анда 90-чы жылланы ахырында окуна хайырлана эдик. Стентирование этиллик саусузланы биз терк окуна бир арагъа жы эдик.

Москвада федеральный, регион багъуу арала кепдюле. Узакъ регион Сибирь а Stetlife европалы программагъа къатышады. Алай рентген тинтиуилени бардырыуучу жаланда бир ангиографлары окуна болмагъан регионла да аз туюлюдо. Алай эсе уа, алада стентирование этерге амал жокъду.

Бусагъатда болум торлене башлагъанды. Федеральный судустый араланы къырал программасы чыкъгъанды, боллум ахшы жанына торлене барады. Бусагъатда быллай ишни тамамларгъа керекди-хар федеральный субъектде, бир да болмаса да, бир судустый ара къуарлыгъа керекди. Ол сутканы ичинде 24 сагъат, ыйыкъда уа 7 кюн ишлерге тийишлиди. Регионда ишлерик специлистле да борчлу халда хазырланлыкъдыла. Саусузланы алгъа элтирип транспорт системаны къурамай боллукъ туюлюдо. Стентирование этиллик саусузну

аллай энчи аралагъа 1,5 сагъатдан кеп турмай жетдирирге тийишлиди.

–Россейни жерини кенглиги башда айтылган ишлени тамамлауу къыйын этеди. Ууакъ элдеде, шахарлада жашагъан адамлагъа стентирование этиу къалай жалчытылынады? Аланы хар биринде судустый ара ачаргъа онг жокъду да?

–Саусузланы уллу шахарга терк элтри ючюн, энчи транспорт системаны къураууну юсюнден сагъыш этерге керекди. Бир-бир жерледе уа тромболлизисни тамамлауучу служба жарашдырылыргъа керек боллукъдула. Тромб эригенден эм саусузну халы игирек болгъандан сора уа аны уллу больницагъа элтрирге эм операция этерге боллукъду.

–Да ол иш къалай къуарлыгы саулукъ сакълуу организацианы къолюнда болур? Адамла кеслери уа не этерге керекдиле?

–Инфарктын белгилери къалайла болгъанларын, болушлукъ этиуню арха созулуу бек къоркъуулу болгъанын билирге керекди. Биринчи болушлукъ этиуню амалларына юйренигиз. «Терк болушлукъ» бир торлюо чырмаула чыгъып келамалы эсе уа, ауругъан адамны врачлагъа кесигиз элтигиз. Мен хар заманда да быллай айтма: урушну кезиунде кесинги сакълануу битеу амаллары да игидиле.

«АиФ. Здоровье» газет.

АДАМЛАНЫ КЪАДАРЛАРЫ

Аны муратлары толмадыла

Арт заманда «Заман» газетни 90-жыллык юбилеи бла байламлы, анга жаздырылуу барганда да, бир талай адам бла сөлөшип, аланы оюмларын билгенбиз. Ала аны мындан ары къалай торлю кёрюрге суйгенлерин да айтхандыла. Сорганларыбыз хазна къалмай халкъыбызны озган юнлерине, культурасына сейирлерин болганын белгилегендиле. Сёзсюз, тарыхыбызда, культурада да жанларын – къанларын аямай кюрөшгөн жашла, къызла болгандыла. Алай торлю – торлю сылтаула бла аланы атлары унутулуп, сагъынылмай къалынады.

Алай адамла Малкъар театры тарыхында да тубейдиле. Аны мурдорун салганда, аланы фахмулары бла хайырланып, сора жашла Уллу Ата журт урушха кетип неда башха сылтаула бла искусстводан узакъ болуп, алай битеу жашауларын уллу сахнагъа термилгенлей ётюргенлерин да билебиз. Окъучуларыбызны ол актёрла бла танышдыра турургъа дейбиз.

Бюгоннюгю жигитибиз Малкъарланы Мухамматды. Жаш адам жашауун искусство бла байларгъа умут эте эсе, аны акъылны бийик муратла билейдиле, жюрегин учундурадыла. Алай жашау бла къадар а кёлени къанатларын кесгендиле, ахшы умутларын юзюп, Заман, кесини жорукъларына бойсундуруп, сууукъ тенгиз толкунларында батдырганды.

Алай ачы къадар хазырлаганды жа-

шау Малкъарланы Токашны жашы Мухамматха да. Ол Кёнделенде тууганды. Атасы къолундан келген, кеси къыйны бла жашагъан киши болганды. Жазыуучу Шауаланы Хасан Мухамматны эгчинден тууганды. Ол жазгъанга кёре, 1930 жылда Токаш колхозгъа бир ненча жюз къой, эки жыйырма тууар, онеки ат, төрт ёгюз, эки тирмен бергенди, кеси да, таягъын къолуна алып, мюлк сюрюуну ызындан кетгенди. Алай, Малкъарланы

Жумарукъну жашы Токашны жалган дау бла налогун төлерге унамаганды, «Совет властгъа сёгюм салганды» дегенни айтып, 1937 жылда төртюнчю ноябрьде тутуп, къайтмаз жолгъа ашырадыла къартлыгъында («Заман» 15-чи апрель 1995 ж.).

Бу ишни бир къыйыры уллу жашы Мухамматха да жетгенди. Аны окъуй турган жеринден «кулакны жашыды» деген чурум бла къыстайдыла. Ол а Москвада ГИТИС-де биринчи Малкъар студияны санында экинчи курсда эди. Жаш, элине, журтуна окъудан къысталган ат бла къайтыргъа уялып, анда къалады. Шофёр курсланы тауусуп, таксист болуп ишлеп турганды. Актёр тенглери окъууну бошاپ, Нальчикке къайтханларында, ол да театрда ишлерге тохташды. Андан ол кезиуде кёп жашны аскерге алган эдиле да, Мухаммат артыкъ тойюл эди.

Аны бла экиде турган къарындашы актёр эм драматург Жантууланы Исса бла Хасаны айтханларына кёре, ол театрыни биргесине элгеле да айланганды. Анга шагъатлыкъ биз Геляланы Рамазанны пьесасыны «Къанлы къалымны» программасында табавыз. Актёр анда элли кишини - Жамурзаны ролюн ойнагъанды.

Алай актёрну сахна жолу бек къысха эди. 1941 жылда 2-чи сентябрьде ол фронтха кетеди. Аны жууугу - ахлуусу бла саламлашыргъа окъуна онгу болмаганды. Къадар ачы болургъа те-

биресе, ахыры да аямайды бир адамны да. 1941 жылда октябрь айда Харьков ючюн барган къызыуу сермешке Мухаммат жан бергенди.

Жаш кёп жашамай кетгенликке, окъуу тенглери бла да аслам ишлемегенликке, алагъа кесин сойдюргенди. Эсимдеди, Махийланы Зоя аны жарсыулу, ариу сёзле бла эсгергени. Уяналаны Баблук бла Жантууланы Исса да сабыр акъыллы, огуурлу адамныча айтыучу эдиле Малкъар улуну юсюнден. Уллу санлы, жарыкъ бетли, ачыкъ жюрекли Мухамматны ачууланып, кесин ушагъыусуз жюрютуп не да тапсыз сёз айтып ала кёрмегендиле, эшитмегендиле. Аны атасына, кесине да аллай учуз ишле сынатханда, жюреги къатмаганды, кишини ызындан «къара сабан сюрмегенди».

Къадаргъа мадар жокъду. Актёрну жазыуу алай болур эди. Алай «кулакны жашы актёр болургъа тийишли тойюлду, ол терен сыфатла кбураялыкъ тойюлду» деген оюмла кесибден чыккъандыла. Ишлеп, башын тутхан, жашау излеуну къылыгъын билген адам театргъа келишмейди деге жарамаз. Аллай адамла уа заманны жорукъларына келишмегенлер ючюн бырак болуп къалгандыла.

Жарсыугъа, Мухамматны, бу сиз кёргенден сора, сураты да сакъланмаганды. Аны да бизге Шауаланы Хасан тапдырганды.

САРАККУЛАНЫ АСИЯТ.

ЮБИЛЕЙ

Айтхылы опера жырчы,
бизни халкъыбызны керти шуёху

Елена Васильевна 7-чи июльда Ленинградда тууганды. Аланы юйлеринде музыка не заманда да эшитилгенди. Атасы да ариу жырлагъанды, скрипкада согъаргъа да суйгенди. Къыз да сабийлей башлагъанды жырлап. Алай Лена, атасыны, анасыны да тилеклерин толтура, Ростовдагъы электротехнический институтха киреди. Анда бир жыл окъуп, Ленинградха къайтады да, консерваториягъа барады.

Къызы Уллу театргъа чакъырадыла, анда «Борис Годуновда» Марина Мнишеник партиясын жырлайды. Ол кюн сахнагъа чыгъаргъа къоркъгъаныны юсюнден артада айтырыкъды. Театр Франциягъа баргъанында уа, кесаматчыла жырчыны ариу ёнюню, ариу сыфатыны, сахнагъа сейир тап жарашханыны юсюнден кёп ариу сёз жазарыкъдыла.

Образцованы андан сора Японияны, Италияны да къараучулары сакълагъандыла. «Ла Скалада» жырлагъанында, дуняда жангы опера жырчы туугъаны шарт белгили болады. Аны «Метрополитен - опера» театрда спектаклинден сора залдагъыла, асыры кёп заманны къарс уруп, сахнадан жибермей тургъандан ол бек сейир дебютланы санына киргенди.

Айтхылыкъ дирижёр Караян да аны бла ишлегенни уллу сыйгъа санагъанды. Ол андан ары да Образцова бла операла жазар муратлы эди. Алай анга жууаулы совет организация заманында къагъылланы къурап иймей, дирижёрну бла жырчыны араларында сууукълыкъ чыгъады. Ол анга бек жарсыганды, карьерасы андан ары ёсмей къалыкъ сунуп.

Елена Васильевна, жетген жетишимлеринде тохтап къалыргъа суймей, халкъла аралы эришилгеле къатышды. Москвада бла Барселонада баргъанда биринчи жерлени алады. Уллу театры санында Токиода, Будапеште, Миланда, Нью-Йоркда, Вашингтонда

СССР-ни халкъ артисти Елена Васильевна Образцова бу кюнде 75- жыллыгын белгиледи. Ол, айтхылыкъ сахналары жарытып, Нальчикде да арт жыллада эки концерт бергенди. Сёзсюз, ала бизни къараучугъа уллу къууанч эдиле. Кеси да анга алай жарыкъ тубегенлер ючюн республикабызда классика музыканы суйгенлени саны алай кёп болганына ыразылыгын жашырмагъан эди.

болады. Американы кесаматчыла аны кесини заманы опера сахнасыны бек уллу художнигине санайдыла, бек бийик класс жырчы, дейдиле.

Устаны вокал искусствону тарыхына кирген партиялары бардыла. Сёзсюз, аладан бири Карменди. Барселонадагъы «Лисео» театрда операны бир бири ызындан төрт кере бергендиле. Хар жолдан жангы жырчы тиширну жырлагъанды баш партияны. Совет жырчы, белгили американы жулдузланы хорлап, бизни къыралны шолуну бийик даражалылыгын кёрюзгенди.

«Башхала Карменни жалаанда бир торлю халин ачаргъа кюрөшгендиле. Образцова уа аны психология портретин туура этгенди», - деп жазгъандыла испанлы газетледе. Бу спектакльде ол айтхылыкъ италиялы режиссёр Дзеффирелли бла да танышды. Ол жырчыны, бай, ариу ауазындан сора да, актёр хунерин белгилегенди. 70-чи жыллада аллай артистле кёп тойюл эдиле - вокалны бла актёр усталыкыны бириктерде билгенле. Карменни туугъан жеринде Елена Васильевна ол партияны бек иги жырлагъан вокалисткагъа саналганды.

Ызы бла анга «Аида», «Адриан Лекуверр», «Бал-маскарад»,

«Анне Болейн», «Царь Эдип», «Дон Карлос» деген эм башха белгили опералада баш партияланы ышангандыла. Хар биринде да жырчыны кенг фахмууну бир жаны ачылганды. Ол кесини къарыуун режиссурада да сынаганды. Большойда Массени «Вертерин» салганды, дирижёрлукъну уа аны экинчи эри А. Жюрайтс этгенди.

Жырчы концерт программала бла да чыккъанды сахнагъа. Аны орус романсланы айтханы энчи темады. Бай сынауун Образцова жаш төлгеле да береди. Ол Москвадагъы консерваторияны профессорууду, аны аты бла вокалистлени араларында эришюде жюрилик да этгенди. Фахмулу адам къайда да хунерлиди. Артистка актёр фахмуун драма театрда да толу ачыкъланганды, Р. Вияткуну «Антонио фон Эльба» деген спектаклинде ойнап.

Арт жыллада белгили жырчыны, алгъынча, бир концерти болмагъаны себепли къыралыбызда болган классика музыканы фестивалларына суйюп къатышды. Ол санда Нальчикде бардырылганлагъа да. Биринчи кере 2011 жылда ноябрь айда келген эди да, бизни къараучула анга этген хурметни, берген поллени, жарыкъ ышарууланы, къызыуу къарсланы жырчы кёп заманы

унутмазлыгын билдирген эди. Концерттен сора пресс-конференциягъа уа, журналистледен сора, къараучула, музыканта, вокал жырчыла да къалган эдиле да, ол тубешуу экилеринде да къууанчлы эди.

Музыка театры белгили солисти А. Ташло, аны юй бийчеси бла да ушагъымда ала къонакыны хар нотасына соллу алмай тынгылагъанларын айтхан эдиле. Мени уа аны «Пиковая дамада» ариясындан юзюкню жырлагъаны эсимден кетмейди. Ол аны репертуарына жаш заманындан бери киреди. Жылла оза баргъаны сайын артистка жигитин жангы ышанла, интонацияла бла байыкъландырады. Сёзсюз, жашау сынауу да себеплик этеди анга.

Дагыда Образцованы бир жылдан экинчи концертине барабыз. Ол Элбрусда болганын, анда уллу зауукълыкъ алгъанын да жашырмагъан эди. Биздеча, айбат табийгъаты болган жерде жашагъан бир торлю насыпды, деген эди жырчы тиширну.

Елена Васильевна битеу да КъМР-ни суйген къонагы болуп къалмай, тауланы уллу да шуёхууду. Огъары Малкъардан Хулчаланы Азюн, аны юбилей ингеринде болуп, къонакъларын ыразы этгенди. Аны татылуу азыкъларындан кёрген жырчы аны Москвагъа чакъырганды. Ол да анга саугъагъа омакъгыранча жаулукъ элтген эди.

Март айда уа Елена Васильевна малкъарлыланы Жангыруу юнлеринде бла алгъышлап сөлөшгенди. Концерттери, жолочулукъну юслеринден материалла «Заман» газетде басмаланганлай тургъандыла. Биз аланы къысха халда эсгердик.

Мындан ары да суйген жырчыбызгъа саулукъ, эсенлик тежейбиз. Хар заманда да аны ауазына суйюп тынгыларыгъыбызны билдиребиз.

ТАШЛЫЛАНЫ АСИЯТ.

Кьюурланы Самат, кёлю жараткан кызы табалмай, кечирек юйор кыраганда. Алай кеп да турмай таулула «сайлаганга чий гыржын» дегенча болгынына терк тошонгонди. Юйорно эрке кызы Салима элде жашауу биринчи конледен окуна жаратмады. Шахарны уллу больницасында ишлерен врач кызыга эл амбулатория да

Самат, устазлыкны кьююп, кеп да турмай ич органлада кыулукыга тохтады. Салима иги кесек заманын бош турду. Ишлеп башлаганлай окуна, эндиге дери хазырга келирге юйоренген тишируу аш-суу этгенин, кийимдени, сауултаны жуууну ауурсуна башлаганын кёрюп, киши юй жумушчу алырмы эдик деп Салимага айтканда, кыатын

сын да жылтыратып, тапкага тизди. Аны алай этгени Салимага иги кёрюнүп: «Ай, аперим санга!» деди.

Самат аны ол керексиз жойк-улангангына аз-маз ышарганча этип кёйдү. Сёз кошмады. Алай кёлюне уа мудахлык келди. Сауут, эски-буску жууалмаган кыатын сабий тапса кыалай жашау этерикди деп, ичинден дау айтды. Тасха бермеді, тездю. Сора аллай болумсузлагы элде: «Ыстаут кынгырыды да, ийнек сауал-майма», - деп айтылуучулары эсине тошдю.

Алай бла жаш кунден-кюннге кыатынындан сууу баргыанча кёрюндю. Энди иш бошалагыга юйге тебиресе, аш кыангада кир сауултаны кыаланып турганлары кёзюне кёрюнөдү. Аны ючюнмо эди да, алгыныча, ашыгып келиуну да кёйдю.

Тенглери бла каделеге жюрюй тебирегени, кыалай эсе да, юй ауарадан башына бош болгыанына бюсюрөдү. Аны ол халын сөзгөн Салима да юйден сууду. «Суу бильямкыдан тиш тошгенди» деп, таулула айтычулай, эр бла кыатынны жангыдан кыуалган юйорлери чачылды.

ЛУКЪМАН улу М.

Жууулмагъан адырла

Масхара халда

тарлык этди.

Эри ата-анасыны оноундан чыкмазлыгынын, алыны кьююп тышына кетмезлигин билсе да, не да этип аны ара шахарга тартырга кюрөшди. Самат ал кезиуде кыатынны кёчюнону юсюндөн сёзлерине хазна магъана бермеді. Алай кюн сайын юйде андан башха хапар болмай кыалганда, тауек окуна болду. Аны юсюндөн атасына, анасына сагынды. Ала жашларыны ол акылын огурамадыла, болсада угъай демедиле. Кюз артында эр, кыатын да, шахарга барып, фатар изледиле, ишге тохтаууну кыайгысын этдиле.

аны унамады.

- Жангы экибизге азык этапырма, быстырланы жууучу жерлеге элтирме. Сауултарыбызны уа хар бирибиз да кеси жуууп, аш ашар,- деди. Самат ол сөзюне эшиткенде, бек сейиринди. Сабий ёсдюргөмөн юй бийче эки-юч табаккы жуууну кезиулюгюн эринден излегени жюрөгүн кыйнады. Алай, сёз айтмайын, ишге ашыгышлы кетди. Ингирде келсе, ашагъан табаккы, кыашыгы жууулмай стол юсюнде тура эдиле.

Юй тамата адыр жуугъаны ауарасын суймей боюнуна алды. Столда сауултаны бары-

Жаныуарла

Жангы мода - итлеге садикле

Апениныледе юй жаныуарланы юслеринден кыайгырыуну жангы амалы этилгенди. Алыны иелери юйлеринден ишге неда бир жумушла бла кетген заманда, алагъа кыарар адам болмаса, итлерин эрттенликде энчи сабий садха элдиле, ингирде уа юйлерине аладыла.

«Карвөре делла сера» деген италиялы издание айтханыча, бу жангы структура төрели сабий садха ушатылып кыуалганды. Төрт аяккы жаныуарла терек бахча неда парк кибик жерледе кеслерини жангы шухлары бла, чабып, ойнап, сау кюнню айланадыла.

Иелерини такыр фатарларында жаныуарланы аллай онгалры жокъдула. Андан сора да, итле бу учреждениада специалстлени контрольларында турадыла. Ол специалстле, жаныуарланы тыш сыфатларын низамлы халда тутхандан башха, алыны төрлю-тюрлю затлагъа юйретедиле, алагъа кезиуунде вакцинация этедиле.

-Ит социальный жаныуарды. Ол кеси кибикле бла жанлашып-хапарлашып турургъа керекди,- деди Патти Джованнетти «Фидо Редот» араны иеси (Милен шахарны кыатында). Анда жаныуарлагъа керекли

жумушланы этиу ишле да бардырыладыла. Итлеге деп кыуалган бу учреждениа алыны туугъан кюнлерине жораланган байрамланы, баям, кеслерини клиентлерин кеп этер ючюнд да бардыра болура.

Болса да итлени юслеринден кыайгырыу Флоренциядагы жаныуар ара бютонда махта-лыргъа тийишлиди: «Кружок ласки» деген аты болгъан учрежденианы төрели сабий саддан башхалыгы хазна жокъду. Мында хар зат да барды - төрлю-тюрлю бетли пластика мебель, кеп жастыклары болгъан оюн мюйюшчюк.

Интернет.

Концерт-митинг

Наркотиклени жайычуланы жоллары кесерге

Наркоманияга бла наркобизнесге кыажу кюрөши халкыла аралы кюнне ата-лып бардырыллык концерт-митинг башлангандан алгъа 26-чы июнуну ингиринде «Наркотиклени жайычуланы жоллары кесерге» деген ат бла автопробег болганды. Анга Управление бла эрттенде байламлык жюрюген БМВ автомашиналаны - «М-Драйв» клубларыны сатырына быйыл байкерлени «Горец» деген клублары да кыошугъанды.

Ала наркотиклеге кыажу сөзле жазылган байраклары бла Нальчик шахарны адамла кеп жюрюген орам-

лары бла бара, алыны эслерин наркоманияны заранлыгына бургъандыла, уллуну, гитчени да саулукулу жашаууга итинирге чакыргъандыла. Колонна, 400-жыллыккы майданындан чыгып, «Ата-жукин паркда» жолоучулугъун бошагъанды.

Акцианы баш мурагы - наркотиклеге алданырга боллук автомашиналары кыажуу-лугъун эм аласыз саулукулу эм кыуанчы жашау этерге боллугун аныгалыты, тошондюрю эди.

Россеини ФСКН-ини КъМР-де Управлениясыны пресс-службасы.

ПОЛИЦИЯ

Хыйлачы кьолга тюшгенди

Россеини МВД-сыны Нальчикде Управлениясыны куулукчулары бардыргъан оператив-излеу ишлени кезиуунде башха адамны паспортун хайырланып кесине кредит алыргъа кюрөшген хыйлачы ким болганын эм аны жашагъан жерин тохташдыргъандыла.

Белгиле болганына кёре, 2013 жылда октябрьде бу жерли 35-жыллык тишируу ша-

харда кыурулуш материалла сатхан тюкенде 34-жыллык нальчикчини алдап, ышандырып, аны паспорту бла 101120 сомга банк бла кредит келишим этгенди.

Тишируу хыйлалыгына женгиргенди. Ол шартха кёре уголовный иш ачылганды.

КъМР-де МВД-ны пресс-службасы.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатлары эм КъМР-ни Парламентини Аппаратыны куулукчулары КъМР-ни Парламентини Аппаратыны информация-технология бла жалчытыу жаны бла бёлюмоню консультанты **МОРЖЕРИН Сергей Валерьевиче** анысы **МОРЖЕРИНА Людмила Васильевна** ёлгени бла байламлы, бушуу этип, кыайгы сёз бердиле.

Халккыбызны терен акылы эмда уллу билими болгъан, асыллы, огурлу, намыслы, тюз ниетли, битеу Мустафен эл да сюйген адамыбыз **ОТАРЛАНЫ Сейидни жашы Мустафен** дуньядан кетгени бла байламлы ахлуларына, жууукларына, бушуу этип, кыайгы сёз беребиз.

Отарланы тукъум совети.

Ыйыкыгъа гороскоп

7-чи июльдан 13-чю июльга дери

КЪОЧХАРЛА. Ыйыкда ишде кётюрюлю бла байламлы ахчы жетишимле боллукдула дерчады. Ол чекге жетер ючюнд, кыуру кесигиз кюрөшгенден сора да, башха куулукчула бла да келишип ишлерге керек боллукду.

Алай ишлерге алгъадан хазырлангысыз. Орта эм байрым кюнде кыруунугузга ышанмагысыз, ашыгышлы оюу да этмезиз. Солуу кюнде бек жетишимли кюнде боллукдула.

ТАНАЛА. Баш эм геуорге кюнде кыуагысыз боллукдула, кезиулю ишлени да жетишимли тамамлап алыгысыз, эндиге дери кыулугуз жетмей тургъан ишлени да жерлерине жетдирилкисиз. Орта кюнден башлап артыкда ишни усталары жетишимли боллукдула. Халк алында да адамланы ийнандырырча сёз айтырыксыз, алай бла кёплени кесигиз жанлы да этериксиз.

ЭГИЗЛЕ. Баш эм геуорге кюнде бек жаратуу кюнделиге маганалы оноуланы кыабыл этерге эм кыйиматлы документлеге кыол салырга. Орта эм байрым кюнде, ишлерингизге эс бурмай, заманын бошуну оздурусуз деген кыоркыу барды. Байрым кюнде кыйын эм жангы ишлени кылга алмагысы эм башламагысыз, эте келген ишлерингизни тамам этсегиз да боллукду. Солуу кюнде бек иги кезиу боллукдула, этген муратыгызга да жетерге боллуксыз.

АЙЫРЫЧАБАКЪЛА. Ыйыкны ал кезиуунде кыатыгыздагыла айтханы этсегиз, аман боллук туйюлдю, бир-бирде кесигизге заран тюшерик эсе да, алай этигиз. Орта эм байрым кюнде болум 180 градусха турленирге боллукду. Кыоркыу да барды сизге багылы болган адамланы жюрелерин кыйнарга боллуксуз деп. Сакъ болугуз. Байрым кюн оноучула бла тюбеширге жаратуу кюн туйюлдю, солуу кюнде чыгармачылык бла кюрөширге бек иги конледиле.

АСЛАНЛА. Ыйыкны ал жарымында алгъа итиниркисиз эм тири да боллуксуз, аны бла бирге кыуагысыз да. Саулуугузга сакъ болугуз: жараулу аш-азык, кыч-кыары керекли ишлени тамамлау, таза хауада айлануу эм солуу болумуугузну игилендирилкдиле. Орта кюнню игири романтикалы тюбешуулени заманы боллукду. Орта эм байрым кюнде ахчаны оздуруп кыратмагысыз. Солуу кюнде театрга неда кинога барыгыз.

КЪЫЗЛА. Сагышларыгыз, ишлерингиз бла да тийишли даражада боллуксуз. Аллай болумда этген муратларыгызга окуна жетериксиз, романтикалы фронтда уа болум айтырча иги туйюлдю. Алай эсе да, солуу кюнде, артыкда шабат кюн, бек кыуанчы болурга ушاپ турадыла.

БАЗМАЛА. Ыйыкны биринчи жарымы бек иги эм жетишимли боллукду, алай эсе да, кысыха болжаллы проектлени тамамлау бла чекленигиз. Орта кюнде болум торлениркиди эм озгъан кюнде кыйналмай тамамланган ишлени андан ары тийишли даражада бардырып ючюнд, кыаты кюрөширге тюшерикди. Рекламала бла, асламлы информация органланы ишлери бла кюрөшгенлени эски схемалары ишлемей тохтап кылырга боллукдула.

АКЪЫРАПЛА. Ыйыкда устазла, тинтиу ишлени бардыручула эм информация кыоллу болурга суйгенле этген муратларына жете барлыкдыла, сора кеси сынауларына башхаланы да юйретиркидиле. Орта эм байрым кюнде оноучула бла, халкда намыслары жюрюген адамла бла тюбешмеге кюрөшигиз, болушлук бек керек болса, кесигизни нёгерлерингизге ышаныгысыз.

САДАКЪЧЫЛА. Ыйык иги кезиуде жангы проектлени жашауда бардырып башлау, кыаллай жангы ишлени окуна да. Жангы хапарла, жангы техника, жангы идеала алгъа итиндирилкдиле, ала бир кезиуде бек хыйыра окуна боллукдула. Байрым кюн артыкда маганалы боллукду: аз кыйиматлы ишлени ахырлары уллу эм хайырлы ишле бла бошайкыдыла. Солуу кюнде кууанча аслам боллукдула, дейдиле жулдызла да.

ТЕКЕМЮЗЛЕ. Ыйыкны асламысы жетишимли болурга ушайды. Башхала кыоркыган не уллу борчланы да кыйналмай тамамлап алыгысыз. Андан сора да, шухларыгыздан неда коллегаларыгыздан кимни эсе да уллу палахдан кырууларыгысыз. Байрым кюнде уа сакъ болугуз, ол кыатыш - кыаралыккы кюнню. Солуу кюнлени жангылай ётдюрюрге сюериксиз.

СУУКЪУЙЛА. Бир төрлю чурум сизни тынчылыгыгызыны алып турган эсе, бу ыйыкда андан зарансыз кыулулурга онг табарыксыз, артыкда орта эм байрым кюнде, ол болумда сизге кыатыгыздагыла да кыолларындан келгенича болушлук этерикдиле. Солуу кюнде башламчылыккы боюнугузга алырга кюрөшмегиз, артыкда биреуню ишин.

ЧАБАКЪЛА. Бу ыйыкда бек тири боллуксуз, алай бла ишигизде ахчы жетишимле да болдурулуксуз. Орта эм байрым кюнде жюрөшигиз айтхан жоладан не оз да таймаз муратлысыз, бир-бирле сизге чырмаулык этерге кюрөселсе да, ол ишигизни тынчысыз бардырырга себеплик этсе да, кыатыгыздагыла, аны кыой, жууукларыгыздан бир-бирле окуна аны жаратырык туйюлдю. Солуу кюнде уа жангылай кыалмагысыз.

ТУРИЗМ

Минги тауну тийреси биле-биле тириледи

Жайда Минги тауну тийресине келгенлени, бютюнда экстремальный солууну сайлаганланы саны быйыл иги да ёсгенди. Ала альпинизмни, трекингни, таулагъа жолоучулукну, атлада неда жаяу айланыуну, лыжала эм сноуборд бла учууну суюючюдуле, деп билдиредиле «Курорт Эльбрус» ачыкъ акционер обществуна пресс-службасындан.

Маида окъуна анда Гидлени Россейли школуну окъучуларына юйрениуле бардырылгандыла. Аны ызындан ски-альпинизмден халкъла аралы эришуле болгандыла. Алагъа талай кыралдан төрт жүзден аслам адам кыатышханды. РФ-ден, Европадан, АБШ-дан эки жүзге жууук адам а Минги тауну башына да чыкъгандыла.

Туристлени таулагъа жаяу жолоучулукъга да сейирлери уллуду. Аланы «Къыз эшмеле» чучурлагъа, бийик тау обсер-

ваториягъа, Четегте элтедиле, канат жолла бла Азаугъа миндиредиле, сора къар этеклеге жолоучулук да башланады. Аллай экскурсияны юсюнден айта, Ставропольдан Юлий Алферов: «Мында тургъан юч кюнобюзге битеу кёрюрге суйген жерлерибизге баралмагъанбыз. Болсада Минги

тауну юсюнден къаллай бир ахшы эсгериуле къалгандыла бизни эсибизде!» - дегенди.

Михаил Илюхин а неден да иги солуугъа атлада айланыуну бла чабакъ тутууну санагъанын белгилейди. Жауунла кеп жаугъандан сора, кюн да тийип, иги да жылы болгъан эди. Ол кезиуде Астраханьдан къо-

накъла Терс-Кьолгъа атлада жетгендиле, сора Нарзанла талада беш килограмм чабакъ да тутхандыла.

Тау лыжачылары бла сноубордчулары Онбиреулени ышыгындан (4200м.) Мир станциягъа (3500м.) дери трас-сала кызыуда да сакълайдыла. Россейде жайда лыжалада

жангыз да Элбрусда учаргъа боллукъду.

Алай бла Приэльбрусиягъа турист къауумла дайым келедиле. Эсигизге салайкъ, «Курорт Эльбрус» обществуна канат жоллары бараз, солуу эм байрам кюнледе хар замандача ишлейдиле, абонементни багъасы 600 сомду.

Проект

Спорт майданчыкъла

Озгъан жылны ахырында республиканы битеу эллеринде бла шахарларында 120 арбаз спорт, отуз да гиче футбол майданчыкъ орнатылгандыла. Аланы хар биринде жети тренажёр, турникет, стол теннисге керекле киредиле. Алагъа жерле муниципальный районланы башчылары берген заявкалагъа кёре сайлангандыла. Он майдан а интернатлада ишленгендиле.

Бу проект Къабарты-Малкъарны командасы 2012 жылда «Кавказ оюнда» къытхан грантыны чеклеринде, сора спонсорла берген ахчага бардырылады. Жангыз да Нальчикде, Хасанияда, Акъ-Сууда, Кенжеде, Адюхда онтогуз майдан барды, деп билдиргендиле КъМР-ни Спорт министрствосуну пресс-службасындан.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Театр

Классика жырланы суйгенлеге

КъМР – ни Культура министрствосу Къырал музыка театры солистлерини кезиуле концертине чакъырады. Ол сезонну жабылууна аталган проектди. Театры художестволу башчысы, дирижёр да Россейни сыйлы артисти Н. Шабаткувду.

Концерт 10 – чу июльда Къырал концерт залы сахнасында 19.00 сагъатда башланарыкъды.

Соруулары болгъанла бу телефонла бла сёлешсинле:

77 – 42 – 04; 77 – 42 – 08.

Биллириу

Шахматчыла жыйыллыкъдыла

Нальчикни администрациясы башламчылыгы бла шахарчыла, къонакъла да жай солууларында бош заманларын хайырлы өтдораллыкъдыла. Алагъа деп хахъсыз «Солуу кюнню клубу» ишлерикди.

Бу шабат-ыйх кюнледе «Ладья» шахмат-шашка клубда интеллектуал оюнланы суйген эллиге жууук адам жыйыллыкъдыла. Аланы жыл санлары онтёртден сексен беш жылга дериди. Эришуле классикалы халда бардырылыкъдыла, блич-турнирле да къураллыкъдыла. Бютюнда сейири уа республиканы белгиле шахматчылары бла бир кезиуде талай адам бла ойнагъанлары боллукъду.

Семинар

Семириуден багъыуну юсюнден айтыллыкъды

РФ-ни сыйлы врачы, Ставропольну кырал медицина академиясыны эндокринология кафедрасыны башчысы Галина Александровна Нальчикде «Семириуден багъыуну шёндюгюлю амаллары. Эр кишини бла тишируну саулукълары» деген темага лекция окъурукъду.

Анга республиканы саулукъ сакълау учреждениялары эн-

докринологлары, гинекологлары, терапевтлери, андрологлары чакъырыладыла. Анда сёз дагыда социальный масштаблы аурууаны профилактика этиуно эм багъыуну, аланы кызгъаугъа эм айнууларына семириу салгъан кьоркьууну юсюнден барлыкъды.

Лекция 8-чи июльда 13:00 сагъатда Пирогов атлы орамда орналган диагностика арада боллукъду.

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

БЕППАЙЛАНЫ Муталип
(баш редакторну орунбасары)

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан
(баш редакторну орунбасары)

ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь)

ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат-политика бёлюмню таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басмаы эм асламлы информацияны эркинликлерин кьоруулду жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чу июнда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла кырал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаданганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графике кёре

19.00 сагъатда къол салынады.

20.00 сагъатда къол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН

ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Саракуланы Асият -
дежурный редактор;
Кетгенчиланы Зульфия -
жууаплы секретарьны орунбасары;
Зезаланы Лида (1,2,3,4-чу бетле),
Акушуланы Феруза (9,10,11,12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 1900 экз. Заказ № 1321

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru